

МОТИВАЦІОННИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: РОЛЬ ВНУТРИУНІВЕРСИТЕТСЬКИХ РЕЙТИНГІВ

А.В. Шостак, Я.М. Рудик

Анотація. Научно-педагогічні працівники та керівники різних рівнів із університетів України та інших країн цікавляться фізичною суттю, введеною в НУБіП України, методикою визначення рейтингу. Багато педагогів цікавить, з якими складнощами доводиться стикатися в процесі розробки та впровадження, соціальні наслідки введеної методики. Стаття також містить результати теоретичного та емпіричного дослідження мотивації професійної діяльності викладачів, в ній розглянуті деякі наукові напрями дослідження проблем мотиваційного менеджменту професійної діяльності викладацького складу в межах управління якістю освіти.

Ключові слова: методика, рейтингове оцінювання, навчальне навантаження, наукове дослідження, впровадження, суб'єкт оцінки, об'єкт оцінки, структурна одиниця, державні стандарти освіти, міжнародні стандарти, гармонізація.

MOTIVATIONAL MANAGEMENT: THE ROLE OF RATINGS IN UNIVERSITY

A.V. Shostak, Y.M. Rudyk

Abstract. Scientific-pedagogical staff and managers at various levels of universities in Ukraine and other countries interested in the physical nature introduced in NULES of Ukraine ranking methods. Many educators interested, which had to encounter difficulties in the development and implementation of that social effects of the implemented methodology. It also contains the results of theoretical and empirical research professional motivation of teachers, it discusses some scientific areas study the problems of motivational management professional teaching staff within the quality management education.

Keywords: methodology, rating assessment, workload, scientific research, implementation and evaluation of subject, object evaluation, structural unit, state education standards, international standards, harmonization.

УДК 378.4

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

С.П. ЯЩУК, здобувач кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій
в освіті

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: sergiolife92@gmail.com

Анотація: аналізується педагогічний процес у вищих навчальних закладах Європейського Союзу (ЄС) і України в контексті формування у майбутніх соціальних працівників професійно-правової компетентності. На основі вивчення наукових і довідкових джерел були визначені особливості освітнього процесу в найпопулярніших вищих навчальних закладах, зокрема, в ЄС, що пропонують ступінь бакалавра і магістра в галузі соціальної роботи: у Франції немає чіткої диференціації між соціальними працівниками та соціальними педагогами; в німецьких університетах програми соціальної роботи засновані на потрібному навчальному навантаженні майбутніх фахівців: світові товариства і соціальний розвиток, соціальні проблеми і порушення прав людини, міжнародні права в галузі соціальної роботи та носять міждисциплінарний характер; в британських університетах викладачі мають великий практичний

© С. П. Ящук, 2016

досвід у галузі соціальної роботи; студенти з різних етнічних груп і національностей; навчальні програми передбачають великий обсяг практичного навчання; в Іспанії майбутні фахівці готуються для трьох відповідних сегментів ринку праці, а саме, права, експерт із соціальної освіти та магістр у галузі соціальної роботи за спеціалізаціями: соціальне посередництво, дозвілля, професійна адаптація.

Ключові слова: соціальна робота, соціальний працівник, соціальне посередництво, правоохоронні органи безпеки, експерт із соціальної роботи, соціальний розвиток, гендерні відносини, дієздатність.

Актуальність (Introduction). У науковій літературі визначено кілька етапів соціалізації студентської молоді, зокрема етап загальної соціалізації, що передбачає формування і закріплення, зокрема правових цінностей [7, с. 18 - 19], а також соціальних, професійних, моральних, психологічних [3, с.75 - 78] та етап професійної соціалізації – засвоєння людиною тієї чи іншої професії [4]. Соціалізована особа розгортає свою активність у межах індивідуальної свободи та несвободи на шляху визначення змісту самоствердження [5, с. 136 - 144].

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). На особливостях підготовки фахівців у галузі соціальної роботи зосереджені наукові дослідження викладачів вищих навчальних закладів Л. Дунаєвої, І. Лановенко, О. Пожидаєвої та ін. У роботах Т. Семигіної були досліджені проблеми нових соціальних груп молоді в Україні - «ветеранів», родин загиблих у військовому конфлікті. Їх поява кинула виклик усталеним вітчизняним практикам соціальної підтримки, які не відповідають сучасним тенденціям міжнародної соціальної роботи. Вчена наголошує, що є потреба перегляду змісту як чинних соціальних програм (з реалізації юридичної діяльності [6]), так і підготовки соціальних працівників до роботи з новими групами клієнтів і застосування методик розвитку потенціалу людей із порушеною «соціальною екологією». Дослідженнями правової компетентності фахівців займалися вчені В. Гриньова, О. Іваній, М. Подберезський та ін.

Мета (Purpose). Визначити особливості педагогічного процесу у вищих навчальних закладах Європейського Союзу та України зі спеціальності «Соціальна робота» в аспекті формування професійно-правової компетентності студентів.

Методи (Methods). З метою досягнення цілі дослідження використано такі дослідницькі методи: аналіз і узагальнення емпіричних, і теоретичних положень, що містяться у фаховій та довідковій літературі з різних наукових напрямів (педагогіки, психології, юриспруденції, методики навчання, соціальної роботи тощо) у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників.

В університеті Німеччини, Гейдельберг (SRH University Heidelberg) стаціонарна форма навчання (18 - 24 місяці), з жовтня 2016р. розпочинається навчання за магістерською Програмою «Судова і соціальна робота». Вимога для запису абітурієнтів на Програму: ступінь бакалавра в галузі соціальної роботи, соціальної педагогіки, педагогіки дитинства або іншого навчального курсу з оцінкою 2,5 або вище. В даний час є одна спеціалізація, а саме: «Соціальна робота - психосоціальне консультування і зміцнення здоров'я» (декан досліджень: професор П. Шварц). Особливості Програми: магістерська програма надає студентам навички як судово-соціального працівника з лідируючих позицій або фахівця з окремих напрямів вирішення соціальних проблем, таких як злочин або захист жертв; ґрунтуючись на наукових знаннях про людський досвід і поведінку та соціальні системи, студенти отримують професійно-правові навички роботи в соціальній сфері; студенти також набудуть навичок управління в соціальній сфері; випускник зможе активно формувати своє майбутнє в галузі соціальної роботи: допомога клієнтам у вирішенні їх проблем із поліпшення умов життя; в службі апробації, захисту жертв, виправних закладах або судово-медичної експертизи; ступінь магістра в галузі судової і соціальної роботи заснований на міждисциплінарних аспектах знань із прикладних до-

сліджень у галузі соціальних наук і судово-медичної експертизи; відповідно до концепції судово-медичної експертизи всі дисципліни і напрями роботи в поєднанні розглядають систематичні злочинні діяння в контексті юриспруденції або правової системи; магістранти набувають правого досвіду соціальної роботи в соціальних службах: злочинність і насильство; злочинці і жертви; профілактика і втручання в конфлікт; подана заявка на ліцензію спеціалізації «Психотерапевтична допомога дітям і підліткам» [2].

В університеті Кентербері, Центрі професійної практики (University of Kent, Centre for Professional Practice), Великобританія (заочне та вечірнє навчання, 1 - 3 роки) з жовтня 2016 р. стартує Професійна програма, призначена для учасників приватних і громадських секторів, таких як охорона здоров'я та соціальне забезпечення; освіта; місцеве самоврядування; Державні послуги; людські ресурси; адміністративні послуги; індустрії культури або мистецтва. Особливості Програми: Програма Центру призначена для підвищення кар'єрного росту та зміцнення інтелектуального і професійного розвитку, і практики. Центр професійної практики - це міждисциплінарний академічний відділ зосереджений на гнучкому навчанні, пов'язаному з роботою в галузі вищої освіти.

В університеті Великобританії Кентербері розпочинає також роботу Програма магістр, доктор філософії: «Допомога за місцем проживання» (стаціонарна, заочна та вечірня форми навчання, 1 - 5 років). Програма включає сучасні галузі дослідження: соціальна нерівність і допомога за місцем проживання; інтелектуальні та розвиваючі проекти допомога інвалідам. Особливості Програми: шляхом проведення досліджень, навчання та консалтингу дізнатися більше про те, як ефективно навчати людей з обмеженими можливостями; допомогти вихователям, керівникам і фахівцям розвивати цінності, знання і навички, які дозволять більш якісні послуги; допомогти політикам, проектувальникам, менеджерам і фахівцям-практикам в організації розширення їх функцій.

В університеті Великобританії Кентербері розпочинає роботу ще одна Програма - магістр в галузі соціальної роботи (професійна кваліфікація в галузі соціальної роботи поряд ступеня магістра), стаціонарна форма навчання (2 роки). Вимоги до вступу: фахівці в галузі охорони здоров'я та догляду Ради (НСРС) - регулюючого органу для соціальної роботи. Програма забезпечує національний рівень вимог до знань і навичок, необхідних професійним соціальним працівникам. Програма також передбачає велику роботу в умовах практичного навчання, що відповідає вимогам уряду. Особливості Програми: на додаток до оціночної роботи, пов'язаної з двома модулями та практичним навчанням, студенти повинні будуть написати дисертацію з певної галузі досліджень під керівництвом наукового керівника, яка буде представлена в кінці другого року навчання; існує значний акцент на структуровані за темами семінари; кількість студентів у групі, як правило, невелика; заняття проходять під керівництвом викладача з великим досвідом практичної соціальної роботи.

В університеті Великобританії Кентербері з вересня 2016 р. продовжує роботу магістерська Програма – «Передові дослідження і практика захисту дітей» (стаціонарна форма навчання, 2 роки). Завдання Програми: об'єднати між професійні перспективи освіти, соціальних працівників, медичних працівників і зосередитися на навичках безпосередньої соціальної роботи, а саме: з обома батьками і дітьми. Форми та методи навчання: інноваційні технології, зокрема використання між професійного моделювання, експертних лекцій, у вигляді аудіо - і відео - зйомок, рольові ігри та дискусійні форуми). Особливості Програми: академічна і професійна підтримка від співробітників Центру передового досвіду та інновацій в галузі захисту дітей, а саме: можливість навчатися в школі з усталеною традицією досліджень; особистісно-орієнтоване викладання і учіння; надання ступеня магістра для різних верств населення; інноваційні методи викладання і учіння; професорсько-викладацький склад - ціла низка фахівців із національним і міжнародним визнанням; можливість дистанційного навчання (доступ до численних он-лайн-ресурсів, національних баз даних, книг і журналів).

Університет Севільї, Іспанія (Divulgazione Dinamica) готує магістрів у галузі управління та розвитку соціальних програм (онлайн заочна та вечірня форма навчання, 900 годин). Особливості Програми: Програма акредитована як підготовка фахівців для трьох відповідних сегментів ринку праці, а саме: право, експерт із соціальної освіти та магістр-соціальний працівник і відповідно має три спеціалізації та набір основних дисциплін:

- технічне співробітництво в галузі міжнародного права: 1. Проблеми розвитку (вступ до спеціальності: розробка проектів; визначення проблем). 2. Загальний підхід до розвитку міжнародного співробітництва (вступ до спеціальності: термінова співпраця в галузі міжнародного розвитку; суб'єкти, які беруть участь у співпраці в галузі міжнародного розвитку; характер міжнародного співробітництва в галузі міжнародного розвитку; точка зору міжнародного співробітництва в галузі міжнародного розвитку). 3. Методологія розвитку міжнародного співробітництва (управління проектом циклом; логічний підхід);

- експерт із соціальної освіти: 1. Технічне обслуговування соціальної освіти. 2. Соціальна освіта молоді. 3. Соціальний розвиток освіти і суспільства. 4. Управління освітою;

- магістр соціальної роботи: 1. Оцінка проектів для допомоги (перспективи та підходи до оцінювання проектів; оцінювання і розвиток). 2. Галузі діяльності (соціальне посередництво; вирішення динамічного конфлікту; посередництво в освітньому контексті; медіа спільнота). 3. Галузі діяльності: дозвілля і відпочинок (педагогіка лідерства і дозвілля; технічна інформація та комунікація; управління неприбутковими організаціями). 4. Галузі діяльності: соціально-професійна діяльність (ринок праці; професійні знання, уміння і навички; професійна адаптація).

Прикарпатський національний університет ім. Стефаніка (ПНУ), педагогічний інститут, кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи (створена у 2005 р.) готує соціальних працівників за ОКР «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», починаючи з 2000 року. Проводячи аналіз науково-дослідної роботи, основних друкованих наукових праць, виданих науково-педагогічними працівниками кафедри з грифом Міністерства освіти і науки України, заявлених наукових гуртків і проблемних груп кафедри, графік практик («ознайомлювальна практика в ЦСССМ, в опікунських закладах та волонтерська виробнича практика») та посад, які можуть займати випускники спеціальності «Соціальна робота» (соціальний працівник; спеціаліст із надання соціальних послуг у державних і недержавних організаціях; організатор соціальної діяльності, який розробляє та реалізовує соціальні проекти; працівник соціальних служб, організацій та закладів соціального обслуговування; посередник між державою, бізнесом і суспільством, який об'єднує різних фахівців для вирішення соціальних проблем людей; конфліктолог, який вміє врегульовувати конфліктні ситуації), робимо висновок про домінуючу соціально-педагогічну складову, зокрема, профілактика негативних явищ та соціально-педагогічна реабілітація, у професійній компетентності майбутніх соціальних працівників. Важливим у роботі університету (педагогічного інституту, кафедри) є наголос, що «за державними нормативними документами у кожній сільській та селищній раді введено посаду «Соціальний працівник». Клієнтами соціального працівника є: молоді люди, які навчаються в різних навчальних закладах; представники соціально вразливих груп населення (сироти, пенсіонери, біженці); проблемні сім'ї; люди з функціональними обмеженнями; ув'язнені та ті, які повернулися з місць позбавлення волі» [1].

Ніжинський державний університет ім. Гоголя (НДУ), факультет психології та соціальної роботи, кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи (створена у 2002 р.) готує майбутніх соціальних працівників. Аналізуючи відповідність професійних функцій фахівця із соціальної роботи, зокрема, «захист прав та представлення інтересів клієнтів у різних інстанціях», та посад, які пропонує університет займати майбутнім соціальним працівникам («соціальний працівник; спеціаліст відділу соціальної служби, служби зайнятості, підрозділів органів виконавчої влади у справах сім'ї та молоді, соціального захисту населення, пенсійного забезпечення та ін.; HR-менеджер (мене-

джер по роботі з персоналом); менеджер з соціальних PR-технологій; спеціаліст із розробки соціальних проектів; соціальний координатор при сільських радах; консультант, координатор, експерт із соціальної політики; науковий співробітник у галузі соціальної роботи в науково-дослідних установах), можемо констатувати наявність правової підготовки майбутніх фахівців, але її другорядну роль у професійній компетентності майбутніх соціальних працівників [1].

Результати (Results). За результатами наукових джерел, були визначені особливості освітнього процесу в найпопулярніших вищих навчальних закладах ЄС та вишах України, що пропонують ступінь бакалавра і магістра в галузі соціальної роботи.

Висновки і перспективи (Discussion). В німецьких університетах програми соціальної роботи засновані на потрійному навчальному навантаженні майбутніх фахівців: світові товариства і соціальний розвиток, соціальні проблеми і порушення прав людини, міжнародні права в галузі соціальної роботи та носять міждисциплінарний характер; в британських університетах викладачі мають великий практичний досвід у галузі соціальної роботи; в Іспанії майбутні фахівці готуються для трьох сегментів ринку праці, а саме, право, експерт із соціальної освіти та магістр у галузі соціальної роботи; можемо констатувати наявність правової підготовки майбутніх фахівців у вишах України, але її другорядну роль у професійній компетентності майбутніх соціальних працівників. Перспективою в дослідженні буде подальше розкриття педагогічного процесу у вищих навчальних закладах України, Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки зі спеціальності «Соціальна робота» в аспекті формування професійно-правової компетентності студентів.

Список використаних джерел

1. Довідник ВНЗ 2016-2017 н.р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-185-64-50.html>. - Назва з екрану.
2. Дунаєва Л. Довідник з соціальної роботи : навчальний посібник / Колектив авторів, за редакцією Л. М. Дунаєвої. – Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечникова», 2015. – 402 с. ISBN 978-617-689-120-8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fs.onu.edu.ua/clients/client11/web11/metod/isn/dunaeva.pdf>. - Назва з екрану.
3. Журавська Н. Методика навчання та виховання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу та України: порівняльний аспект: [монографія] / Н.С.Журавська. - Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2015.- 608 с.
4. Лановенко І. Адаптація та самореалізація як психологічне підґрунтя взаємодії людини і суспільства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Lanovenko_2016_1.pdf. - Назва з екрану.
5. Пожидаєва О. Професійна соціалізація майбутніх соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу / О.В.Пожидаєва // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / За ред. Л.П. Мельник, В.І.Співака. – Вип. XXIV. Серія: соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2016, 2016. – С. 136 - 144.
6. Семігіна Т. Військовий конфлікт в Україні: виклики та можливості для соціальної роботи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Semigina_2016_1.pdf. - Назва з екрану.
7. Ящук С.П. Європейський суд з прав людини // Перспективні інновації в науці, освіті, виробництві і транспорті, 2012.- 2012 : 36. матер. міжн. наук.- практ. конф.: Одеса, 2012.- Т.18. - С. 18 - 19.

References

1. Universities Guide 2016-2017 academic year (2016). [Social Worker. General Characteristics of Profession]. Retrieved 12.08.2016 from : <http://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-185-64-50.html>.
2. Dunaeva, L. (2015). Social Work Reference Book: Textbook [Odessa National University named after II Mechnikov], 402. Access: <http://fs.onu.edu.ua/clients/client11/web11/metod/isn/dunaeva.pdf>
3. Zhuravska, N. (2015). Methods of teaching and education in higher educational institutions of Ukraine and the European Union's comparative aspect: [monograph]. Publisher PE Lysenko M., 608.
4. Lanovenko I. (2016). Adaptation and self-realization as the psychological basis of human interaction and society [electronic resource]. Access: http://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Lanovenko_2016_1.pdf
5. Pozhidayeva, O. (2016). Professional socialization of future social workers in terms of higher educa-

tion [Proceedings of Kamenetz-Podolsk National University named after Ivan King James]. Kamenets, Vol. XXIV, pp.136 - 144.

6. Semigina, T. (2016). Military conflict in Ukraine: Challenges and opportunities for social work [electronic resource]. Access: http://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Semigina_2016_1.pdf

7. Yashchuk, S. P. (2012) European Court of Human Rights [Promising innovations in science, education, manufacturing and transport]. Odessa, No 18, pp. 18 - 19.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПРАВОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ

С.П. Ящук

Аннотация: анализируется педагогический процесс в высших учебных заведениях Европейского Союза (ЕС) и Украины в контексте формирования у будущих социальных работников профессионально-правовой компетентности. На основе изучения научных и справочных источников были определены особенности образовательного процесса в самых популярных высших учебных заведениях, в частности, в ЕС, предлагающих степень бакалавра и магистра в области социальной работы: во Франции нет четкой дифференциации между социальными работниками и социальными педагогами; в немецких университетах программы социальной работы основаны на тройной учебной нагрузке будущих специалистов: мировые общества и социальное развитие, социальные проблемы и нарушения прав человека, международные права в области социальной работы и носят междисциплинарный характер; в британских университетах преподаватели имеют большой практический опыт в области социальной работы; студенты из разных этнических групп и национальностей; учебные программы предусматривают большой объем практического обучения; в Испании будущие специалисты готовятся для трех соответствующих сегментов рынка труда, а именно, юриспруденция, эксперт по социальному образованию и магистр в области социальной работы со специализациями: социальное посредничество, досуг, профессиональная адаптация.

Ключевые слова: социальная работа, социальный работник, социальное посредничество, правоохранительные органы безопасности, эксперт по социальной работе, социальное развитие, гендерные отношения, дееспособность.

FORMING OF STUDENTS' PROFESSIONAL LEGAL COMPETENCY

S. P. Yashchuk

Abstract: The article deals with analysis of future social workers' training in the context of forming students' professional legal competency in higher education institutions of European Union (EU) and Ukraine. Based on the study of scientific and reference sources peculiarities of the educational process in the most popular higher education institutions, particularly, in EU, offering Bachelor's and Master's degrees in social work have been defined: in France there is no distinct differentiation between social workers and social pedagogues; at German universities social work curricula are based on threefold study load of future specialists: world societies and social development, social problems and human rights violation, international rights in social work, are interdisciplinary and can be realized in cooperation with other European universities; at British universities teachers have great practical experience in social work; student body is cosmopolitan, i.e. a mixture of mature and young students from different ethnic groups and nationalities; curricula also provide for a large volume of practical learning in working conditions corresponding to national requirements; in Spain future specialists are trained for three appropriate segments of labour market, namely, law, social work expert and Master in Social Work (such specializations as social mediation, leisure time activities, professional adaptation).

Key words: social work, social worker, social mediation, law enforcement security, social work expert, social development, gender relations, legal competency.